

Такі ж процеси відбуваються й у Львівській області (рис. 4). Явище припливу молоді на навчання в область з інших регіонів зумовлює від'ємний "пік" коефіцієнта вибуття для вікових груп 17-19 років і невеликий позитивний пік для вікових груп 20-25 років, зумовлений відбуттям молоді після закінчення навчання в рідні регіони (рис. 2). Для сільського населення спостерігається дещо підвищене вибуття й у вікових групах 25-35 років. Це може бути зумовлене вже не навчанням, а пошуком роботи і зміною місця проживання з сільського на міське. Для цієї ж вікової групи (25-35) для міського населення спостерігається невеликий спад коефіцієнта вибуття, що відповідає згаданому процесу переїзду населення з сільської місцевості до міст.

Висновок. Описаний підхід дає змогу отримати дані про процеси вибуття населення вікових груп з інтервалом один рік. Результати використання цього підходу для розрахунку коефіцієнтів вибуття населення України та Львівської області (зокрема сільського та міського населення) наочно відобразили такі особливості: інтенсивне вибуття сільської молоді, "пікові" явища у зміні чисельності вікових груп студентської молоді у Львівській області та в розрізі міського і сільського населення (хоча за зведеними даними для України ці явища не помітні).

Для побудови моделі відтворення людських ресурсів України можна використовувати значення коефіцієнтів вибуття, отримані за формулою (3), але під час побудови відповідної моделі для сільського чи міського населення або для конкретного регіону необхідно опиратися на реальні значення коефіцієнтів вибуття, отримані за запропонованим у цьому дослідженні підходом. Це пов'язано з можливістю прояву "хвилеподібних явищ" у вибутті (прибутті) населення окремих вікових груп в цьому регіоні і складністю математичного опису цих явищ. Особливої уваги заслуговують процеси зміни чисельності вікових груп від 15 до 35 років. Для них характерними є хвилеподібні зміни коефіцієнтів вибуття у регіональному розрізі та за ознакою віднесення до міського чи сільського населення.

Література

1. Терещ В.М. Депопуляція та старіння населення у соціально-економічному контексті / В.М. Терещ // Вісник Хмельницького національного університету : наук. журнал. – Сер.: Економічні науки. – Хмельницький : Вид-во ХНУ. – 2009. – № 1. – С. 92-97. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2009_1/zmist.files/_22.pdf.
2. Демографічна криза: шляхи подолання. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ua.glavred.info/archive/2011/02/11/170333-3.html>.
3. Роль наукових досліджень у розробленні державної політики щодо подолання негативних наслідків старіння населення України : матер. наук.-методологічного семінару в режимі відеоконференц-зв'язку, Київ – Дніпропетровськ – Львів – Одеса – Харків (5 квітня 2011 р.) / за заг. ред. В.П. Трошинського. – К. : Вид-во НАДУ, 2012. – 104 с.
4. Матеріали Круглого столу круглого столу "2025 рік: нові демографічні виклики для України" (20 січня 2011 року, Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://idss.org.ua/stil.html>.
5. Гайдучкий А. Міграційний капітал в Україні: прихована реальність / А. Гайдучкий // Дзеркало тижня від 21-27 квітня. – 2007. – № 15 (644). – С. 4.
6. Семів Л.К. Регіональні особливості освітньої міграції / Л.К. Семів // Регіональна економіка. – 2010. – № 1. – С. 131-140.
7. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення / А.Б. Качинський. – К. : Вид-во НІСД, 2001. – 312 с.

Матвишин Е.Г. Анализ возрастных особенностей выбытия населения во Львовской области

Сделано анализ демографических процессов во Львовской области. Исследованы особенности демографических изменений в результате двух факторов: смертности и миграции. Предложено сравнить коэффициенты выбытия и коэффициенты смертности для анализа миграции населения в регионе. Рассчитаны коэффициенты выбытия населения для возрастных групп населения Украины и Львовской области. Показаны особенности миграции сельского и городского населения.

Ключевые слова: миграция, смертность, выбытие населения, демографическое прогнозирование.

Matviyishyn E.H. Analysis of age-related features of reduction of population in Lviv region

The analysis of demographic processes in Lviv region is done. The features of population changes as a result of two factors: mortality and migration are investigated. It is suggested to compare the coefficients of reduction and the coefficients of mortality for analysis of migration of the population in the region. The coefficients of reduction for age groups of population in Ukraine and Lviv region are calculated. The age features of migration of rural and urban population are showed.

Keywords: migration, mortality, reduction of population, demographic forecasting.

УДК 351.45

Викл. Н.В. Пука, канд. екон. наук –
ПВНЗ "Університет бізнесу та права"

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Висвітлено проблеми, які пов'язані з міграційними процесами в Україні у парадигмі соціально-економічного становища населення. Проаналізовано особливості міграційних процесів, їхні причини і наслідки. Запропоновано шляхи щодо формування міграційної політики держави. Відображено етапи еміграції, економічні чинники, які мають безпосередній вплив на міграцію українського населення.

Ключові слова: міграція, безробіття, соціальне сирітство, державна політика.

Вступ. Актуальність обраної теми полягає в тому, що аналіз причин, розмірів і тенденцій сучасної української еміграції ускладнений недосконалістю його інформаційного та статистичного забезпечення. Істотне зростання масштабів сучасної еміграції в Україні актуалізує її дослідження як явища, що має істотний вплив на розвиток демографії, економічної, соціальної сфери, інших сторін суспільного життя. Важливість розвитку сучасного дослідження еміграційних процесів в Україні зумовлена також стрімким зростанням її обсягів та інтенсивності, поширення на всі регіони держави.

Традиційний підхід, що на практиці реалізується як прагнення або спроба вирішувати проблеми в окремих сферах суспільного життя, нехтуючи системністю та цілісністю підходів, не може бути ефективним. Тому на шляху вироблення в Україні ефективної стратегії і тактики втручання держави в процес міжнародної міграції, що розвивається досить швидкими темпами, виникає велика потреба поєднання наукових розробок, досліджень і практичних кроків. Досить істотна увага має приділятися аналізу основних елементів міжнародних міграційних процесів, критичному підходу до існуючої практики їх державного регулювання, впливу стану економіки та соціальної сфери на динаміку й обсяги сучасної еміграції в Україні, вивченню міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Причини та чинники розвитку еміграції в Україні на сучасному етапі ринкової трансформації економіки, як якісно нове для нас явище, є мало дослідженим і потребує особливої уваги з боку вчених і держави. Тим часом, у світовій практиці вже існують достатньо змістовні моделі системного втручання у процес міждержавної трудової міграції населення. Насамперед це праці Дж. Борхаса, А. Роя, К. Макконела, Я. Мінсера, Маноло І. Абелли та ін.

Вагомий внесок у процес дослідження теорії і практики міжнародної трудової міграції, удосконалення організаційних, економічних та правових важелів її регулювання зробили провідні вітчизняні вчені: О. Власюк, В. Геєць, С. Злупко, А. Кравченко, Е. Лібанова, Ю. Макогон, О. Малиновська, Н. Марченко, А. Мокій, С. Пирожков, С. Писаренко, О. Позняк, М. Романюк, А. Румянцева, Є. Савельєв, Л. Симів, А. Філіпенко.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що важливі аспекти міжнародної міграції робочої сили відображено у працях цих та інших вітчизняних дослідників, окремі важливі проблеми, зокрема: причини збільшення еміграції на сучасному етапі, питання імплементації зарубіжного досвіду в практику державного регулювання цього процесу, дослідження проблемних ситуацій, що утворюються в регіонах внаслідок міграції, дослідження соціального сирітства, взаємовплив стану економіки, соціальної сфери та міжнародної трудової міграції на їх розвиток, ще певною мірою залишаються поза увагою вчених і практиків.

Проблеми, що пов'язані з сучасною українською еміграцією, на практиці є такими, що виходять за рамки економічних досліджень. Як такі, що є міждисциплінарними, їх потрібно вирішувати за допомогою кооперації зусиль дослідників різної наукової спеціалізації. Це питання є надзвичайно актуальним не лише для вивчення економічної і соціальної сутності сучасних міграційних процесів, але й для утвердження активної міграційної політики держави та дієвих інструментів її реалізації.

Вчені виділяють чотири етапи еміграції українців. Четвертий етап розпочинається в незалежній Україні у 90-х роках ХХ ст. У цей час спостерігається трудова міграція населення, яка переростає в еміграцію. Особливо масово українці емігрують в країни Євросоюзу.

Трудова міграція в сучасній Україні є важливою державною проблемою. Вона охоплює за різними оцінками від 2 до 7 млн осіб. Близько 80 % трудових мігрантів працюють за кордоном нелегально [1].

За даними статистичних опитувань, наші мігранти мають досить високий освітній рівень, 75 % з них мають вищу чи незакінчену вищу освіту. Той факт, що за кордоном респонденти працюють переважно не за фахом, не є фактором, що стримує міграцію. Тобто досить кваліфіковані фахівці з різних сфер, освічені люди, на підготовку яких витрачені значні, переважно державні кошти, не можуть реалізуватись у власній країні, а отже, і кошти, витрачені на їх підготовку, залишаються не відпрацьованими державі. До того ж, значний відсоток серед мігрантів становить молодь. Більшість українських заробітчан – люди працездатного віку від 20 до 50 років [3].

Серед основних причин сучасної еміграції населення України можна виділити такі:

1. Збільшення різниці в економічному розвитку та демографічних тенденціях між країнами.
2. Сучасна економічна криза, яка охопила майже всі галузі господарства України.
3. Покращення в комунікаціях та транспортній галузі між країнами.
4. Високий рівень безробіття в Україні. Непотрібність фаху на батьківщині.
5. Значне скорочення деяких галузей виробництва
6. Економічна нерозвиненість окремих регіонів або не повна їх переорієнтація на ринкову економіку (це стосується особливо Західної України, де майже відсутні великі промислові підприємства, а статус "загальносоюзного курорту" цей регіон втратив, через що було вивільнено значну частину трудових ресурсів, яка переміщується до сусідніх держав).
7. Матеріальні проблеми і складність їх вирішення в Україні.
8. Дискомфорт від загальної нестабільності в країні.
9. Поширення корупції в державі.
10. Відсутність можливостей для розвитку та самореалізації.
11. Незахищеність від зловживань владних структур [5].

Сучасна еміграція в Україні має виключно економічний характер. Основною причиною, яка спонукає молоду людину шукати іншу роботу, є низький рівень оплати праці та неповна зайнятість. До того ж молодь, виїжджаючи за кордон або до інших регіонів у пошуках тимчасового заробітку, має більше шансів, причин і можливостей залишитись на постійне місце проживання. Тобто, так би мовити, становить групу ризику, яка не повертається на батьківщину. Отже, вилучає назавжди себе як працівника та своїх майбутніх дітей, як осіб, що оновлюють трудові ресурси.

Високий рівень безробіття в країні зумовлений більше об'єктивними причинами, тобто тими економічними законами, на дію яких людина майже не може впливати. Дані офіційної статистики навіть приблизно не відображають дійсні масштаби сучасної еміграції за кордон. Спеціальні дослідження та експертні оцінки дають підставу стверджувати, що реальна кількість працівників-мігрантів у десятки, а той у сотні разів більша за офіційну.

Певне уявлення про масштаби трудової міграції дають дані прикордонної статистики в комбінації з результатами соціологічних опитувань міжнародних пасажирів у пунктах перетину кордону, які засвідчують, що з метою працевлаштування і торгового бізнесу здійснюються відповідно близько 4 % і понад 16 % виїздів на західному кордоні, 14 % і 25 % – на східному. Враховуючи різну інтенсивність руху на різних ділянках кордону, а також той факт, що щорічно українці понад 15 млн разів перетинають кордон у напрямку виїзду, можна підрахувати, що громадяни України приблизно 1,4 млн разів на рік виїждять за кордон з трудовими і близько 3 млн – з комерційними цілями [6].

За інформацію дипломатичних представництв України, в Польщі на заробітках перебувають 300 тис. громадян, в Італії – 500 тис., у Чехії – 200 тис., у Португалії – 200 тис., в Іспанії – 100 тис., у Туреччині – 35 тис., у США – 20 тис. [2]. Разом із тим існують й інші, значно більші оцінкові дані щодо кількості ук-

раїнських працівників-мігрантів. Деякі економісти називають цифру до 5 млн осіб. Політики піднімають її ще вище. Незважаючи на різноманітність оцінок масштабів трудової міграції, однак всі вони засвідчують, що поїздки на заробітки за кордон набули значного поширення, стали типовим для багатьох українців джерелом доходів, мають завдяки цьому велике суспільно-політичне і соціальне значення.

З початку 90-х років ХХ ст. характер трудової міграції істотно змінився. Змін зазнали: основна стратегія поїздок (спосіб заробітку); тривалість поїздок; географія поїздок; демографічні характеристики мігрантів; чинники, що зумовлюють трудову міграцію [8].

Коли кордони було відкрито, "перші ластівки" заробітчання виїжджали до сусідніх країн з дешевими товарами вітчизняного виробництва. Продавши їх і придбавши за кордоном предмети широкого вжитку, вони заробляли, продаючи привезене вдома. "Човникові" міграції не тільки допомогли багатьом українцям вижити у найскрутніший період реформ, але й дали змогу їм набути досвіду господарювання в ринкових умовах, уможливили перетворення частини з них на підприємців. Вони відіграли також помітну роль у забезпеченні споживчого ринку дешевими імпортованими товарами широкого вжитку в умовах, коли власне їх виробництво було у кризі, а купівельна спроможність населення була низькою.

У подальшому набуті завдяки комерційним поїздкам досвід та зв'язки використовували для налагодження поїздок з метою працевлаштування, що забезпечували, зазвичай вищий і стабільніший заробіток. Таким чином, заробітчанські міграції громадян України на сьогодні трансформувалися з переважно комерційних ("човникових"), головним чином, у трудові, що здійснюються з метою працевлаштування [3].

Зміна стратегії поїздок (способу заробітку) потягла за собою зміну тривалості перебування більшості мігрантів за кордоном – вона істотно зростає. Якщо в середині 90-х років ХХ ст. однозначно переважали кількадевні виїзди, а більше місяця тривали не більше 20 % поїздок, то тепер переважають 1,5-2-річні перебування за кордоном українців, деякі тривають ще довше, особливо в Італії, Португалії, Іспанії [7].

Значно розширилася географія країн призначення мігрантів. Збільшується їхня присутність у "старій" Європі, деяких азіатських країнах. На сьогодні основними сферами, де зайняті працівники-мігранти, є: будівництво; сільське господарство (збирання врожаю); домашнє господарство (прибирання домівок, готування їжі, доглядання дітей та немічних людей похилого віку); сфера торгівлі та сервісу (зокрема готельний бізнес).

Приблизно після 2000 р. спостерігається стрімке зростання мігрантів, які працевлаштовуються в країнах "старої" Європи (передусім Італії) як домашня прислуга та у сфері торгівлі й сервісу. Зростання рівня доходів серед громадян Вишеградської групи призвело до попиту на прислугу, нянь, покоївок тощо і в цих країнах (особливо в Польщі). Зміни у структурі попиту на робочу силу з часом призвели до відповідних змін у структурі видів робіт, що виконуються українськими працівниками-мігрантами [8].

Роботи в сфері будівництва виконують практично тільки чоловіки, у сільському господарстві серед працівників-мігрантів існує приблизний гендерний паритет, а праця у домашньому господарстві та сфері сервісу є прерогативою жінок. Зміна попиту на західних ринках праці (правильно говорити про зміну можливостей працевлаштування), що відбулася на початку 2000-х років призвела до масового виїзду на заробітки за кордон жінок з метою працевлаштування хатніми робітницями, нянями, покоївками тощо в Італії та інших країнах "старої" і "нової" Європи. Трудова міграція почала набувати "жіноче обличчя". Із сіл Західної України жінки виїжджали до Італії цілими групами, залишаючи вдома чоловіків з дітьми. Варто взяти до уваги, що як домашню прислугу тамтешні господині намагаються наймати жінок середнього віку – щоб вони мали навички хатньої роботи, й не становили небезпеки стосовно спокуси господаря.

З початку 90-х років розширилося охоплення трудовою міграцією населення України. Якщо першими до неї включилися мешканці столиці, великих міст, де люди були більш інформованими і мобільними, існували зв'язки із зарубіжними країнами, поступово дедалі активнішими ставали жителі різних за величиною поселень. Так, за даними загальнонаціонального соціологічного моніторингу, на сьогодні в потоках тимчасової трудової міграції за кордон найширше представлено населення малих міст (33 % виявлених домогосподарств мігрантів) та сільської місцевості (28 %) [1].

Опитування працівників-мігрантів дає можливість встановити мотиви, які зумовлюють поїздки за кордон:

- заробіток задля покращення житлових умов (купівлі квартири чи побудови будинку), придбання машини або інших дорогих товарів тривалого вжитку;
- заробіток задля задоволення поточних життєвих потреб – харчування, придбання необхідних товарів повсякденного вжитку (одягу тощо);
- накопичення коштів для оплати навчання дітей у вищих навчальних закладах;
- накопичення стартового капіталу для створення власного бізнесу або розвитку своєї справи;
- мотиви нематеріального характеру (побачити світ, здобути певні трудові навички, поліпшити знання мови тощо) [9].

До найважливіших результатів трудової міграції треба віднести зменшення напруження на ринку праці. Важко підрахувати обсяги інвестицій, які отримує Україна завдяки заробітчанству. За деякими оцінками, середньомісячні доходи громадян, які працюють за кордоном, сягають 2 млрд грн, що можна порівняти з третиною номінальних грошових доходів усього населення. На думку інших фахівців, вони становлять 4-6 тис. дол. США на одного мігранта на рік. Множення цієї цифри навіть на мінімальну оцінку кількості заробітчанив дає результат у 5 млрд дол. [4].

Значні кошти, які надходять від заробітчанив, підвищують платоспроможний попит і таким чином стимулюють виробництво. Вони сприяють розвитку малого бізнесу, прискоренню формування середнього класу.

Оцінюючи результати трудової міграції, важливо враховувати перспективи її розвитку. Як доводять соціологічні дослідження, орієнтація на виїзд за кордон для постійного проживання більше притаманна особам, які мають досвід трудової міграції, ніж тим, хто такого досвіду не має, а з числа заробітчанив –

тим мігрантам, котрі частіше і довше перебували за кордоном. Отже, трудова міграція виступає фактором, що підвищує ризик еміграції. Тобто нинішні тимчасові поїздки на заробітки у майбутньому можуть перетворитися у незворотні втрати населення. При чому ця перспектива стає більш реальною із збільшенням строків заробітчанських поїздок, кращою адаптацією мігрантів за кордоном, покращанням внаслідок цього їх заробітків та умов проживання.

Разом із тим, наслідки трудової міграції далеко не однозначні. Орієнтовані на споживання гроші мігрантів лише незначною мірою мають інвестиційне чи кредитне використання. Вплив заробітків за кордоном на розвиток дрібного бізнесу є незначним внаслідок податкового тиску, відсутності дешевих кредитів, труднощів із реєстрацією підприємства, невіри громадян у перспективи малого бізнесу. Еміграція призводить до втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого виконують за кордоном малокваліфіковану роботу.

Відплив молоді спричиняє негативні демографічні наслідки як внаслідок руйнації сімейних відносин, так і через несприятливу для народження і виховання дітей специфіку "мігрантського" способу життя. Скорочується кількість укладених шлюбів, водночас, розлучення збільшуються. Ще більш складною сімейною проблемою, яка переростає у соціальну, є виховання дітей мігрантів, залишених в Україні, особливо у випадках тривалої відсутності обох батьків. Як наслідок, Україна стикається з новим видом соціального сирітства, коли батьки начебто і є, але діти ростуть самі по собі.

Суперечливість явища сучасної еміграції підводить до висновків про те, що основний зміст політики держави у відповідній сфері має полягати у мінімізації її негативних наслідків, максимальному використанні позитивних для громадян (зокрема працівників-мігрантів) та суспільства результатів. Політика регулювання трудової міграції має виходити з того постулату, що право громадянина виїжджати за рубеж є невід'ємним від його права на гідний рівень життя вдома, тобто права мати роботу або власну справу, яка дала б змогу реалізувати себе, забезпечити добробут сім'ї.

Висновки. Наслідки сучасної політики уряду, незважаючи на раніше проголошені цілі, поки що не дають приводу для оптимізму. Скоріше за все у найближчому майбутньому обсяги еміграції зберігатимуться на існуючому рівні, а у випадку продовження спаду в економіці, кількість еміграційних процесів в Україні збільшуватиметься. Забезпечення певного рівня матеріального добробуту, запобігання зuboжінню людей в умовах глибокої соціальної кризи і таким чином зниження соціального напруження в суспільстві є найважливішим наслідком міжнародної міграції. З іншого боку, Україна втрачає трудові ресурси та стикається з низкою соціальних проблем, які пов'язані з вихованням і навчанням дітей трудових мігрантів, що залишаються без належного нагляду дорослих.

Таким чином, для вирішення проблем еміграції в Україні, необхідно: по-перше, вирішити питання щодо підвищення рівня оплати праці; по-друге, вирішити соціальні питання, пов'язані із збагаченням змісту роботи, дотриманням умов колективних договорів і угод щодо цього; по-третє, заснувати інституцію регулювання державної міграційної політики з утворенням окремого органу.

Якщо не вжити системних і термінових заходів щодо еміграційних процесів в Україні, то ситуація може стати катастрофічною, коли держава стане абсолютним банкрутом.

Література

1. Зовнішня трудова міграція населення України. – К. : Вид-во Український центр соціальних реформ (УЦСР), Держком. статистики України (Держкомстат України), 2009.
2. Зовнішні трудові міграції населення України / за ред. Е.М. Лібанової, О.В. Позняка. – К. : Вид-во РВПС України, НАН України, 2002. – 206 с.
3. Івашко О. П'ять мільйонів на закордонних заробітках. Та ще й нелегально / О. Івашко, А. Бень // Голос України. – 2003. – 3 квітня.
4. Інформаційне забезпечення ринку праці в Україні : матер. семінару, м. Ялта, 25-27 вересня 2002 р. – К. : Вид-во Держкомстат України, 2002. – С. 139, 176.
5. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. (колектив авторів) / за ред. чл.-кор. НАНУ, д-р екон. наук, проф. Е.М. Лібанової. – К. : Вид-во Укр. центру соціальних реформ, 2006. – 138 с.
6. Прибыткова И. Трудовые мигранты в социальной иерархии украинского общества / И. Прибыткова // Социология: теория, методы, маркетинг. – К. : Вид-во "Либідь", 2002. – № 4. – С. 159.
7. Сусак В. Українські гостьові робітники та іммігранти в Португалії (1997-2002 рр.) / В. Сусак // Україна в сучасному світі: Конференція випускників програм наукового стажування у США. – К. : Вид-во "Стилос", 2003. – С. 194.
8. Чехович С.Б. Елементарний курс міграційного права України : конспект лекцій / С.Б. Чехович. – К. : Вид-во МАУП, 2004. – 216 с.
9. Хомра О. Структура і напрямки міграційних потоків населення України (заключний науковий звіт по проекту) / О. Хомра. – К. : Вид-во "Либідь", МОМ, 1998. – 26 с.

Пука Н.В. Факторы формирования миграционных процессов в Украине

Освещены проблемы, связанные с миграционными процессами в Украине в парадигме социально-экономического положения населения. Проанализированы особенности миграционных процессов, их причины и последствия. Предложены пути по формированию миграционной политики государства. Отражены этапы эмиграции, экономические факторы, которые имеют непосредственное влияние на миграцию украинского населения.

Ключевые слова: миграция, безработица, социальное сиротство, государственная политика.

Puka N.V. Determinants of migration processes in Ukraine

The problems related to migration processes in Ukraine in the instance of socio-economic status. The features of migration processes, their reasons and consequences were considered. The author propose ways for the formation of migration policy. Displaying stages of migration, economic factors have a direct impact on the migration of Ukrainian population.

Keywords: migration, unemployment, social orphanhood, public policy.